

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра туристичного та готельно-ресторанного бізнесу

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавр**

за спеціальністю 242 Туризм

за освітньою програмою 24 Сфера обслуговування

на тему: **“Перспективи впровадження європейського досвіду у розвиток
медичного туризму в Україні”**

Реферат

Виконавець,

студентка ЗФН, гр. 10

Романова А.В.

Науковий керівник,

к.е.н., доцент **Михайлюк О.Л.**

Одеса 2019

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Тема дослідження є дуже актуальною сьогодні, тому що Україна потребує поліпшення рівня якості надання медичних послуг, рівня сервісу та доступності медичних послуг іноземним туристам. Це є вкрай важливим для того, щоб зайняти гарне місце серед міжнародних постачальників медичних послуг і є можливим за допомогою запозичення іноземного досвіду.

Метою кваліфікаційної роботи є: впровадження європейського досвіду розвитку медичного туризму в Україні.

Мета дослідження розкривається через виконання наступних **завдань**:

- аналізу нормативно-правової бази, що регулює медичний туризм в Європі;
- аналізу матеріальної бази об'єктів медичного туризму в Європі;
- виявлення основних маркетингових механізмів провідних медичних закладів Європи;
- порівняння цінової політики на медичні послуги в Україні та Європі;
- аналізу провідних туристичних регіонів України та їх можливостей у наданні лікувальних, оздоровчих та діагностичних послуг іноземним туристам;
- дослідження існуючих механізмів розвитку медичного туризму в Україні;
- розробки практичних пропозицій для розвитку медичного туризму в Україні.

Об'єкт дослідження: об'єкти медичного туризму в Україні та Європі: провідні державні та приватні клініки, оздоровчі заклади (санаторії).

Предмет дослідження: дослідження механізмів ефективного впровадження європейського досвіду в розвиток медичного туризму України.

Методи дослідження: метода аналогії та системно-структурного методу – для систематизації основних понять; порівняльного та статистичного аналізу - для аналізу умов розвитку туризму;

Інформаційна база дослідження. Закон України “Про туризм”, Директива 2011/24ЄС Європейського Парламенту та Ради Європи від 09.03.2011 р. “Про використання прав пацієнтів на транскордонні послуги в галузі охорони здоров'я”, праці вітчизняних авторів, а також інформація з офіційних сайтів міжнародних клінік щодо ціноутворення, статистична інформація з офіційних сайтів головних управлінь областей України, міжнародний статистичний збірник ЮНВТО.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається з трьох розділів; містить 15 таблиць, **6 додатків**, висновки і пропозиції. Список літератури складається з 71 найменувань.

Публікації за темою кваліфікаційної роботи:

Романова А. В. Європейський досвід медичного туризму: стаття / Туристичний та готельно-ресторанний бізнес: світовий досвід та перспективи розвитку для України: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, аспірантів та вчених (м. Одеса, 10 квітня 2019 р.) /

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі “Теоретичні передумови розвитку медичного туризму” наведена характеристика медичного туризму як одного з видів туризму, порівняння понять медичного та лікувально-оздоровчого туризму, досліджено нормативно-правове регулювання медичного туризму в Україні та країнах Європейського Союзу.

У другому розділі “Досвід розвитку медичного туризму в європейських країнах” досліджено Європейський туристичний регіон, як постачальник туристичних послуг, передумови і розвиток туризму в країнах Європи, країни-лідери та об’єкти медичного туризму Європи, проведено аналіз сучасних ефективних маркетингових інструментів розвитку медичного туризму.

У третьому розділі “Перспективи впровадження європейського досвіду у розвиток медичного туризму в Україні” досліджено туристичний, санаторно-курортний та медичний потенціал України, накреслено стратегічні рішення для ефективного розвитку медичного туризму в Україні.

ВИСНОВКИ

В результаті проведеного дослідження можна зробити наступні теоретичні та практичні висновки:

1. В українському законодавстві медичний туризм не визначений серед видів туризму. Найбільш близьким за змістом є лікувально-оздоровчий вид туризму, хоча цілі цих видів туризму все ж таки відрізняються.

На основі аналізу теоретичних праць вітчизняних авторів можна визначити медичний туризм як:

- вид туризму, який передбачає виїзд індивіда за межі населеного пункту, де той постійно проживає, задля отримання медичних послуг лікувального, діагностичного, реабілітаційного та профілактичного характеру;

- тимчасова міграція людей з метою лікування як всередині країни, так і за її межі. У випадку подорожей за кордон, отримують можливість користуватися медичними послугами інших країн, які на вдома не доступні, заборонені, коштовні або законодавчо не врегульовані.

2. Деякі різновиди медичного туризму (за вибором медичної галузі) настільки поширені у світі, що зарубіжні автори виділяють їх, як окремі види туризму: абортний та стоматологічний туризм.

3. В країнах Євросоюзу, нормативно-правова база медичного туризму представлена Директивою 2011/24ЄС Європейського Парламенту та Ради Європи від 09.03.2011 р. “Про використання прав пацієнтів на транскордонні послуги в галузі охорони здоров’я”. Аналіз основних положень Директиви показав, що країни Європи мають всі умови для успішного існування та

розвитку медичного туризму. Особлива увага у Директиві приділяється правам пацієнтів на отримання лікувальних, діагностичних та реабілітаційних послуг поза межами своєї країни.

У порівнянні з Україною, хоча наше законодавство є недосконалим, але воно містить майже повний перелік прав пацієнта, який визначається законодавством країн Європейського Союзу.

4. Європейський регіон є безперечним лідером. Розвитку медичного туризму сприяє цілий комплекс причин, серед яких можна виділити основні:

1. Бажання пацієнта отримати необхідне лікування високої якості.
2. Бажання пацієнта отримати необхідне йому лікування, діагностику, процедури чи реабілітацію, що є недоступними в своїй країні з певних причин.

3. Швидке досягнення результату.

4. Терміновість проведення складних процедур.

5. Зростання захворюваності на окремі тяжкі хвороби.

6. Спрощення візового режиму.

7. Створення та розвиток компаній, що займаються “медичним менеджментом” та оформленням необхідних супровідних паперів.

8. Прагнення пацієнтом конфіденційності.

9. Бажання заощадити кошти на лікуванні.

5. На основі цих факторів у Європі виникли певні кластери медичного туризму. Популярними серед медичних туристів є Баварський кластер в Німеччині, а також кластери, що сформувалися довколо таких німецьких міст як Гамбург, Берлін, Бонн. У Великобританії кластер медичного туризму сформувався навколо приватних клінік Лондона. А клініки Швейцарії об’єднані в дві потужні мережі Genolier та Hirslanden. Серед країн Східної Європи Угорщина зарекомендувала себе як “зубний кабінет” Європи. Ціни на стоматологічні послуги тут, хоч і нижчі, ніж в країнах Західної Європи, але, все ж, значно вищі за українські.

6. Серед сучасних маркетингових інструментів розвитку медичного туризму в Європі та світі є контекстна реклама, пошукове просування (SEO), соціальні мережі. Можна виділити такі основні методи та прийоми, якими іноземні клініки користуються для успішного просування медичних послуг:

1. Спеціалізація і позиціонування медичних послуг на ринку.

2. Цікавий контент для сучасного користувача є важливішим, ніж нудні та офіційні тексти.

3. Орієнтація на клієнтський сервіс.

4. Популярність лікаря у мережі стає більш вагомим приводом для звернення до нього.

5. Відеоматеріали стають більш популярними серед користувачів та потенційних пацієнтів.

6. Розвиток телемедицини.

7. Соціальні мережі та програми стають місцем для спілкування пацієнта та лікаря/клініки.

8. Оптимізація контенту під мобільні пристрої.

9. Використання сучасних медичних гаджетів у лікуванні та діагностиці.

10. Персоналізація.

11. Наявність посередників з надання лікувальних послуг за кордоном.

8. Україна має величезний туристичний потенціал, на основі якого сформувалися регіони-лідери з лікувального, оздоровчого та саме медичного туризму. Це Львівський, Одеський та Закарпатський регіони.

Львівська область та Закарпаття багаті лікувальними закладами (санаторії) завдяки своїм природним ресурсам (велика кількість мінеральних та термальних родовищ). Серед санаторіїв можна виділити такі заклади, як: “Карпати”, “Перлина Прикарпаття”, “Моршинський”, “Шаян”, “ТермалСтар” та “SolvaResort&SPA”.

Одеська область, в свою чергу, пропонує пацієнтам з усього світу сучасні технології за низькими цінами. Тут розміщені такі провідні медичні центри як: Одеський національний медичний університет, Інститут очних хвороб і тканинної терапії імені академіка В. П. Філатова Національної академії медичних наук України, Інститут стоматології Академії Наук України. Сучасні заклади, що поєднують у собі надання медичних послуг і СПА: “ArkSpaPalace” та готель “GrandMarine”.

9. Заради розвитку іміджу України на ринку медичного туризму створюються асоціації, організовуються профільні міжнародні виставки та конференції, так як це дозволяє всім провідним клінікам представити свої досягнення перед інтернаціональною аудиторією та спільно розвивати бренд країни, або бренд конкретної медичної галузі. Однією з таких організацій є некомерційна Українська Асоціація Медичного Туризму, метою якої є:

- сприяння розвитку медичного туризму, як одного з найбільш перспективних напрямків охорони здоров'я;
- створення позитивного іміджу України в цілому;
- промоція провідних напрямків української медицини;
- задоволення та захист законних інтересів своїх членів, що об'єднуються на підставі спільності інтересів.

Проаналізувавши діяльність УАМТ та переваг для її членів, можна зробити висновки, що українські приватні та державні медзаклади потрібно залучати до членства. Тому що організація забезпечує всі належні умови для створення бренду, що збільшить частку візитів медичних туристів до України.

Також, для розвитку медичного туризму України в рамках діяльності УАМТ можна запропонувати збільшення обсягу реклами, більш активної співпраці зі ЗМІ та участь у благодійних заходах.

10. Рушієм для розвитку організації стане фінансування державою та спонсорство. Залучення фінансових державних та спонсорських коштів відповідно меті УАМТ можна використати таким чином:

1. Організувати для працівників середньої та вищої ланки українських медзакладів навчання іноземній мові. Таким чином, вітчизняна медицина

стане більш відкритою для іноземних пацієнтів та об'єктивність надання інформації щодо лікування та процедур, або діагностики підвищиться.

2. Організувати для українських лікарів курси підвищення кваліфікації та забезпечити присутність провідних фахівців України на форумах з обміну медичними інноваціями тощо. Це забезпечить підтримку української медицини на новітньому рівні.

3. Надати пільгові умови для іноземних пацієнтів. Наприклад, коли клініка України співпрацює з клінікою-членом УАМТ, іноземному пацієнту можна запропонувати пройти лікування в Україні зі знижкою на транспортування до нашої держави.

4. Покращити матеріальний фонд державних медзакладів України. Це допоможе максимально прирівняти привабливість державних медзакладів до приватних і забезпечить підтримання одного рівня якості надання послуг та відповідність бренду.

5. Приділити увагу фінансуванню медичних інститутів України. Збільшення бюджетних місць, організація обміну студентами з країнами-лідерами у наданні медичних послуг. Як наслідок - розширення кваліфікованих медичних кадрів в Україні.

АНОТАЦІЯ
Романова А.В.

“Перспективи впровадження європейського досвіду у розвиток медичного туризму в Україні”

кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра за спеціальністю 242 *Туризм*

Одеський національний економічний університет, м. Одеса, 2019 рік

Кваліфікаційна робота складається з трьох розділів; містить 15 таблиць, 6 додатків, висновки і пропозиції. Список літератури складається з 71 найменувань.

Об’єкт дослідження: об’єкти медичного туризму в Україні та Європі: провідні державні та приватні клініки, оздоровчі заклади (санаторії).

Предмет дослідження: дослідження механізмів ефективного впровадження європейського досвіду в розвиток медичного туризму України.

У першому розділі “Теоретичні передумови розвитку медичного туризму” наведена характеристика медичного туризму як одного з видів туризму та його нормативно-правове регулювання.

У другому розділі “Досвід розвитку медичного туризму в європейських країнах” досліджено передумови і розвиток туризму в Європі, країни-лідери та об’єкти медичного туризму Європи, а також маркетингові інструменти розвитку медичного туризму.

У третьому розділі “Перспективи впровадження європейського досвіду у розвиток медичного туризму в Україні” досліджено туристичний, санаторно-курортний та медичний потенціал України, розглянуті механізми ефективного розвитку медичного туризму в Україні.

Ключові слова: туризм, види туризму, медичний туризм, лікувально-оздоровчий туризм, правове регулювання, маркетингові інструменти, кластери медичного туризму, об’єкти медичного туризму, європейський туристичний регіон, Україна.

Summary
Romanova A.V.

“Prospects for the introduction of European experience in the development of medical tourism in Ukraine”

graduation bachelor's degree work in specialty 242 *Tourism*

Odessa national economic university, Odessa, 2019

The qualifying work consists of three parts; contains 15 tables, 6 additions, conclusions and sentences. Bibliography consists of 71 titles.

Object of research: objects of medical tourism in Ukraine and Europe: leading state and private clinics, health-improving institutions (sanatoriums).

Subject of research: exploration of mechanisms for the effective introduction of European experience in the development of medical tourism in Ukraine.

In the first part, “Theoretical background for the development of medical tourism”, there are: a description of medical tourism as one of the types of tourism and its legal regulation.

In the second part “Experience in the development of medical tourism in European countries” researched preconditions and development of tourism in Europe as well as marketing tools for the development of medical tourism.

In the third part, “Prospects for the introduction of European experience in the development of medical tourism in Ukraine” researched touristic, sanatorium-resort and medical potential of Ukraine, considered mechanisms of effective development of medical tourism in Ukraine.

Key words: tourism, types of tourism, medical tourism, health-improvement tourism, legal regulation, marketing tools, clusters of medical tourism, objects of medical tourism, European tourist region, Ukraine.